

УДК 338.24:637

В.І. Федорак
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фундаментальних,
загальноекономічних дисциплін і туризму
Інститут управління природними ресурсами
Л.М. Грегірчак
магістр
Університет економіки та права «КРОК»

Концептуальні положення інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості

У статті проаналізовано стан і тенденції розвитку підприємств легкої промисловості. Визначено проблеми розвитку інноваційної діяльності підприємств швейного виробництва. Запропоновано шляхи вдосконалення інноваційної діяльності підприємств.

Ключові слова: легка промисловість, швейне виробництво, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, інвестиційна діяльність, інновації.

В.И. Федорак
кандидат экономических наук,
доцент кафедры фундаментальных,
общеэкономических дисциплин и туризма
Институт управления природными ресурсами
Л.М. Грегирчак
магістр
Университет экономики и права «КРОК»

Концептуальные положения инновационной деятельности предприятий легкой промышленности

В статье проанализированы состояние и тенденции развития предприятий легкой промышленности. Определены проблемы развития инновационной деятельности предприятий швейного производства. Предложены пути совершенствования инновационной деятельности предприятий.

Ключевые слова: легкая промышленность, швейное производство, инновационная деятельность, конкурентоспособность, инвестиционная деятельность, инновации.

V.I. Fedorak
*PhD in Economics,
Associate Professor of Fundamental,
General Economic Disciplines and Tourism Department
Institute for Natural Resources Management*

L.M. Hrehirchak
*Master Degree Holder
«KROK» University*

Conceptual provisions of innovation activity of light industry enterprises

The article analyzes the state and trends of development of light industry enterprises. The problems of innovation activity of garment manufactures enterprises were defined. Ways of enterprises innovative activity improving.

Keywords: *light industry, garment manufacture, innovation activity, competitiveness, investment activity, innovations.*

Постановка проблеми

Становлення економіки України на сучасному етапі відбувається у складних умовах. Легка промисловість є важливою складовою економіки, яка суттєво впливає на економічні показники та добробут населення. Продукція легкої промисловості користується найбільшим попитом у населення після продуктів харчування. За оцінкою експертів, населення витрачає 30-40% свого місячного доходу на товари легкої промисловості, що значно перевищує показники країн Західної Європи [6]. Впродовж останніх десятиріч, виробництво одягу, взуття і хутра продовжує зменшуватися, а обсяг реалізації продукції галузі скоротився до 0,7-0,8%, по відношенню до загального обсягу промислової продукції [9]. Тому, аналіз стану легкої промисловості та пошук шляхів інноваційного розвитку і підвищення ефективності підприємств, є актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретичні та практичні питання інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості знайшли своє відображення у наукових працях Ю. О. Бичковської [3], І. М. Грищенко [1], Т. Л. Ізовіт [4], Ю. В. Гончарова, М. І. Мельник [5], О. М. Паливоди [6], І. Б. Плотніченко, І. І. Поліщук [2], І. О. Тарасенко, Н. О. Фаріон [7], Р. Є. Яремчука та ін. Аналіз їх наукових праць свідчить про необхідність створення сприятливих умов для інноваційної діяльності підприємств під впливом внутрішніх і зовнішніх викликів та розробки механізму забезпечення конкурентоспроможності й інвестиційної привабливості підприємств.

Однак, нестабільність економіки та невизначеність умов функціонування підприємств галузі потребують подальшого дослідження питання вдосконалення інноваційної діяльності та пошуку шляхів стабілізації і підвищення ефективності їх роботи.

Невирішені раніше частини загальної проблеми

Легка промисловість перебуває під впливом глобальних процесів, технологічних змін і кризових явищ у економіці. У таких умовах необхідно забезпечити підвищення ефективності підприємств галузі на основі вдосконалення їх інноваційної діяльності, адміністративних реформ та нових умов інвестування.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження динаміки господарської діяльності й оцінка стану легкої промисловості, а також обґрунтування вдосконалення інноваційної діяльності підприємств галузі. Для досягнення поставленої мети необхідно визначити особливості інноваційної діяльності, узагальнити галузеві особливості функціонування підприємств, обґрунтувати вибір ефективних форм господарювання та підвищення конкурентоспроможності продукції (послуг), систематизувати напрями інноваційної діяльності підприємств на основі впливу зовнішнього і внутрішнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження

Легка промисловість займає вагоме місце у структурі виробництва промислових товарів і охоплює текстильну, трикотажну, швейну, шкіряну, взуттєву, хутрову та інші галузі, підприємства яких орієнтуються, переважно, на споживача та наявність трудових ресурсів й сировини. Окрім того, вона обслуговує інші галузі економіки сировиною та матеріалами. За останні десятиріччя відбувся спад виробництва у десятки разів і значно змінилася структура легкої промисловості під впливом деструктивних приватизаційних процесів, зниження купівельної спроможності населення, енерго- та матеріаломісткості виробництв, а також за рахунок низької конкурентоспроможності продукції. На початку 2016 року, у галузі працювало 2405 підприємств, серед них: у текстильній промисловості – 415, у швейній і хутровій – 1605, у шкіряній – 385, з яких тільки 31,3% є економічно активними, 53,4% – банкрути, 15,3% – економічно неактивні [9].

Підприємства легкої промисловості виробляють широкий спектр товарів масового вжитку і промислового призначення. В українських магазинах, а також на ринках країни, легка промисловість представлена, здебільшого, такою продукцією як тканини, килими, постільна білизна, нижній трикотаж, колготки, шарпетки, чоловічі і жіночі сорочки, блузки жіночі, светри, чоловічі і жіночі костюми, пальта, сумки та взуття.

За період 1990-2015 рр., легка промисловість України зазнала спаду виробництва більше ніж у 13 разів, частка виробництва продукції галузі у загальному складі промислової продукції скоротилася з 10,8% до 0,7%. На даний час, ефективність підприємств галузі є досить низькою. Товари, які випускають підприємства легкої промисловості України, значно поступаються якістю від продукції розвинених країн [8]. Ринок товарів легкої промисловості перебуває в стані рецесії. На таку ситуацію вплинула не тільки економічна криза, а й політично-економічна ситуація разом з військовими діями на території України, які призвели до зниження платоспроможності населення, а відповідно, до зниження попиту на зовнішньому і внутрішньому ринках. За даними Державної служби статистики, обсяг реалізованої на внутрішньому ринку текстильної продукції у 2016 році знизився на 14%, порівняно з 2015 роком [9]. Незначний поштовх розвитку отримала галузь за рахунок розміщення замовлень на військовий одяг і амуніцію для Збройних сил України

Україна ніколи не використовувала повною мірою експортний потенціал легкої промисловості тому, що продукція не відповідає європейським стандартам якості, а система торгівлі до початку дії зони вільної торгівлі була ускладнена митними зборами та кількісними обмеженнями. На початок 1 січня 2016 року було знижено 97% мита, а підприємці отримали доступ до 500 мільйонів покупців ЄС. На сьогодні, трикотажні вироби обкладаються нульовою ставкою екс-

портного мита у країни ЄС, у порівнянні з 12% до впровадження зони вільної торгівлі [5].

Окрім того, важливим фактором зниження попиту на вітчизняну продукцію стало посилення позицій імпортерів на ринку України, зокрема продукція китайського виробництва становить 69% у грошову виразі. Галузь втратила свої позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках. У текстильній та швейній галузі зберігається висока залежність від постачання давальницької сировини, обсяг переробки якої перевищує обсяг виробництва з власної сировини в 1,3 рази.

Досвід розвинутих країн світу свідчить, що успішний розвиток суспільства і економіки відбувається за умови ефективної державної політики, спрямованої на підтримку наукової діяльності та стимулювання інноваційної діяльності. Проте, частка вітчизняної наукомісткої продукції на світовому ринку високотехнологічної продукції складає менше 0,1%, тимчасом як частка США – близько 36%, Японії – 30%, Німеччини – 17%, Китаю – 6%, Росії – 0,5% [2].

Впродовж останніх років спостерігається тенденція зниження обсягів експорту одягу з України (Рис. 1).

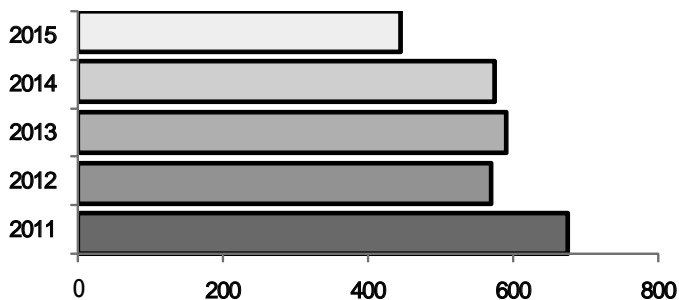

Рис. 1. Обсяг експорту одягу з України (млн. дол. США)

Джерело: дані Державного комітету статистики України.

У такій ситуації національним підприємствам українському виробникові не лишається іншого виходу, окрім як шукати зовнішні ринки збуту. Більшість вітчизняних швейних і хутрових підприємств (80-90%) здійснюють виробництво з давальницькою сировиною. Основними партнерами є підприємства Італії, Данії, Німеччини, Бельгії, Польщі, Чехії. Вітчизняна швейна і хутрова промисловість представлена малими і середніми підприємствами, які є гнучкішими в управлінні та швидко реагують на вимоги ринку. Близько 50% вітчизняної продукції виготовляється під брендами відомих фірм і відправляється на експорт за давальницькими схемами [1, 3]. За даними Української асоціації легкої промисловості, 85% товарів з брендовими етикетками експортуються з України. Вітчизняні товаровиробники не мають права самостійно розпоряджатися речами, пошитими з давальницької сировини. Іноземні партнери контролюють витрати матеріалів і фурнітури, знищення викрійок, лекал, супровідної документації, що передбачено договором, тобто в Україні залишається лише досвід [5]. За останні роки значно погіршилася ситуація з давальницькою сировиною у зв'язку з інфляцією національних грошей. У таких умовах господарювання значно знизилася інноваційна діяльність підприємств за різних чинників, які можна об'єднати у такі групи: соціальні, економічні, технічні, інноваційні, комерційні (Рис. 2).

Таким чином, можна зробити висновок про те, що вітчизняні підприємства легкої промисловості мають достатньо можливостей для збільшення обсягів виробництва продукції, але вони неспроможні конкурувати з іноземними вироб-

Рис. 2. Причинно-наслідкові ознаки інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості

Джерело: власна розробка.

никами тому, що мають застаріле технологічне обладнання і технології, а також відсутність інвестиційних ресурсів та відчувають значний вплив економічної кризи. За результатами опитування Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Мінекономрозвитку України) стосовно стримуючих факторів, що перешкоджають запровадженню інноваційних технологій, було отримано такі відповіді:

- нестача обігових коштів (79,5%);
- відсутність коштів у замовників (32,1%);
- значні витрати на нововведення (57,1%);
- недостатня державна підтримка (54,3%);
- високий економічний ризик (40,7%);
- недосконалість законодавчої бази (38,7%);
- тривалий термін окупності нововведень (38,2%);
- відсутність можливостей кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями (19,7%);
- недоступність інформації про нові технології (18,4%);
- нестача інформації про ринки збуту (18,3%);
- відсутність кваліфікованого персоналу (16,7%);
- несприйнятливість підприємств до нововведень (16,6%);
- відсутність попиту на продукцію (15,3%).

Вказані фактори перешкоджають запровадженню інноваційних технологій підприємствами легкої промисловості [6]. З урахуванням проведених досліджень наводимо деякі висновки та пропозиції щодо основних аспектів удосконалення інноваційної діяльності підприємств:

- виробництво широкого асортименту товарів споживчого, виробничо-технічного та спеціального призначення;

- проведення фундаментальних і прикладних досліджень, здатних створити нову технологічну основу галузі для розширення виробництва конкурентоспроможної наукоміської продукції;
- забезпечення моніторингу внутрішнього і зовнішнього ринків товарів легкої промисловості та запозичення світового досвіду функціонування науково-виробничого комплексу;
- реалізація комплексу заходів, орієнтованих на формування цивілізованого конкурентного ринку;
- створення кластерних об'єднань з консолідацією зусиль задля досягнення конкурентних переваг та впровадження інновацій в умовах глобалізації економіки;
- проведенням системної роботи спрямованої на усунення торгівлі без первинних документів та боротьба з недобросовісною конкуренцією;
- впровадження механізмів щодо забезпечення дієвого захисту вітчизняного ринку від недобросовісної конкуренції;
- впровадження нових ресурсозберігаючих технологій виготовлення продукції, розвитку ефективних технологій та ліквідування технологічного відставання;
- формування державної політики інтеграції вітчизняних підприємств легкої промисловості у світове товариство;
- розроблення професійних стандартів освіти і кваліфікацій у галузі легкої промисловості.

Висновки

На основі узагальнення результатів дослідження можна стверджувати, що підприємства легкої промисловості мають можливості для підвищення ефективності виробництва і виходу на світовий ринок зі своєю продукцією. Саме визначення концептуальних положень інноваційної діяльності та запровадження інноваційних технологій у виробництво й управління можуть бути основною умовою успішної діяльності підприємств.

За низького рівня сприйняття інновацій виробництвом та недосконалої такої системи, така інноваційна діяльність не набуває поширення на теренах України. Перспектива розвитку підприємств легкої промисловості полягає у поступовій модернізації підприємств, залученні коштів для фінансування пріоритетних інноваційно-інвестиційних програм на окремі асортиментні групи товарів.

Література

1. *Грищенко І. М.* Легка промисловість України: теоретико-методологічні засади управління розвитком в умовах інтеграції до СОТ : [монографія] / І. М. Грищенко [та ін.] ; за ред. Ю. В. Гончарова. – К. : КНУТД, 2011. – 332 с.
2. *Поліщук І. І.* Моніторинг діяльності промислових підприємств як фактор інтенсивності їх розвитку / І. І. Поліщук, В. В. Шарко // Науковий вісник ХДУ. Серія «Економічні науки». – 2014. – Вип. 6. – Ч. 3. – С. 82-86.
3. *Бичковська Ю. О., Юрин Є. Г.* Сучасний стан швейної промисловості України. [Електронний ресурс]. / Ю. В. Бичковська, Є. Г. Юрин – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.u>.
4. *Ізовіт Т. Л.* В якому стані український Легпром увійшов у 2015 рік. [Електронний ресурс]. / Т. Л. Ізовіт // – Режим доступу: <http://fru.org.ua/ua/mediacenter/blogs/izovit/viakom>.
5. *Мельник М. І., Яремчук Р. Є.* Проблемні питання розвитку легкої промисловості України в умовах створення зони вільної торгівлі з ЄС. [Електронний ресурс]. / М. І. Мельник, Р. Є. Яремчук – Режим доступу: <http://ird.gov.ua.pd>.
6. *Паливода О. М., Прима Ю. І.* Формування економічної стійкості швейних підприємств України на основі кластерних мереж. [Електронний ресурс] / О. М. Паливода, Ю. І. Прима // Технології та дизайн. – 2013. – № 4 (9). – Режим доступу: <http://knutd.com.ua/ourpublikatio>

7. Фаріон Н. О. Сучасний стан легкої промисловості України: проблеми та шляхи їх вирішення. [Електронний ресурс] / Н. О. Фаріон // Ефективна економіка. – 2015. – №10. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.u>.

8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Офіційний сайт Асоціації «Укрлегпром» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrlegprom.org.ua/statistika_analitika_ukrlegpromu.htm.

УДК 330.341

Б.М. Одягайло
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин,
Університет економіки та права «КРОК»*

В.І. Терехов
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри управлінських технологій,
Університет економіки та права «КРОК»*

Стратегічі пріоритети інтеграції на європейських ринках

У статті здійснюється дослідження особливостей та обґрунтування корисності спільної діяльності у міжнародному форматі під час розгортання кризових явищ на європейських ринках.

Ключові слова: *європейські ринки, європейський бізнес, конкурентні переваги, міжнародні проекти.*

Б.М. Одягайло
*доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры международных
экономических отношений,
Университет экономики и права «КРОК»*

В.И. Терехов
*доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры управленческих технологий,
Университет экономики и права «КРОК»*

Стратегические приоритеты интеграции на европейских рынках

В статье осуществляется исследование особенностей и обоснование полезности совместной деятельности в международном формате во время нарастания кризисных явлений на европейских рынках.

Ключевые слова: *европейские рынки, европейский бизнес, конкурентные преимущества, международные проекты.*